

NECESITATEA UNEI FIȘE DE RESTAURARE ON LINE

Petronela Fotea

Bunurile culturale sau spirituale au parcurs un drum lung pentru a ajunge ceea ce sunt și anume o componentă a avuției culturale, a patrimoniului cultural al unei țări. În foarte multe cazuri acestea au fost executate ca obiecte oarecare, iar trecerea timpului l-au investit cu calitatea de a fi bun cultural. Orice bun cultural evoluează în timp și se mișcă în spațiu, având o anumită durată de existență. Situația se schimbă când acesta ajunge obiect de muzeu, când este scos din contextul funcțional original și transpus într-o ambianță conservantă, căutându-se a i se menține cât mai mult forma și aspectul său exterior¹.

În sec. al XVIII-lea ideea de ocrotire a patrimoniului cultural începe să se concretizeze și intră cu drepturi legitime în filosofia culturii, în literatură și artă. Acum apar marile muzee în lume, apar primele instituții de profil specializate pe păstrarea și valorificarea patrimoniului cultural. Moștenirea culturală și artistică a devenit în această perioadă de mare actualitate. În România contribuții importante au fost cele ale lui Gh. Curinschi, Mihail Mihalcu, Corina Nicolescu. Tot în această perioadă se pun bazele științelor auxiliare din cadrul muzeologiei. Se poate vorbi acum de știința conservării, investigării și restaurării bunurilor culturale.

O problemă esențială în abordarea, înțelegerea și aplicarea programelor de conservare o constituie delimitarea și definirea conceptului de conservare în raport cu alte concepte care revendică parțial sau integral aceeași semnificație.

Programele și acțiunea de conservare operează atât asupra bunului cultural fizic cât și asupra informațiilor pe care acesta le conține. Este vorba de programe de conservare materială în vreme ce informațiile care le dețin, sunt incluse în programe de procesare a informației care există pe suportul original. Se poate vorbi astfel de o conservare intelectuală. Conservarea materială se împarte în conservare preventivă și conservare curativă. Conservatorul are în atribuții urmărirea mediului de păstrare și impactul acestuia asupra bunurilor culturale și anume: asigurarea microclimatului optim, asigurarea clădirii optime, asigurarea mijloacelor optime de depozitare, expunere, cercetare, asigurarea contra incendiilor și a altor categorii de calamități și

1. Ioan Opriș, *Transmuseographia*, ed. Oscar Print, București, 2000, p. 421;

mai ales instruirea persoanelor nespecializate ce intră în contact cu patrimoniul.

Am văzut cum conservatorul lucrează indirect asupra patrimoniului, dar în cazul restauratorului lucrurile stau altfel. Aici specialistul acționează direct asupra bunului cultural. El este un specialist al obiectului, al materiei din care este făcut precum și al meșteșugului prin care a fost executat obiectul. El cunoaște mijloacele de a demonta, recondiționa și repara subansamblurile, de a reconstrui și a remonta întregul în forma în care bunul cultural a avut-o inițial. Restauratorul trebuie să opteze între soluții tradiționale și altele sintetice, cu condiția ca odată cu trecerea timpului aceasta să fie compatibile cu materialul din care este confecționat bunul cultural. Materialele cu care se lucrează sunt cele din industrie, însă sunt folosite numai după îndelungi cercetări în ceea ce privește structură, compoziție și îmbătrânirea acestora în timp. Un astfel de material, un specialist îl poate folosi cu siguranță numai după aproximativ 10 ani de cercetare privind compatibilitatea și îmbătrânirea.

Așa cum am spus restaurarea a devenit o știință în timp, folosind materiale și aparaturi hiperspecializate. Bunul cultural intrat în rețeaua muzeală și în cazul în care sunt unele probleme de sănătate, acestuia i se va întocmi fișa analitică, de conservare, iar în cazul în care acesta intră în laboratorul de restaurare – dosarul de restaurare.

Multe dintre datele care pot fi consemnate în cadrul înregistrării fazelor restaurării nu devin descoperiri, este clar că datele pe care investigația de restaurare și conservare le sesizează devin revelatoare, sunt necesare sisteme de referință, scări cantitative la care acestea pot fi raportate cu relativă ușurință și prin care pot căpăta o valoare. Ele pot fi rezultatul unor cercetări sistematice cu caracter de continuitate pe ansambluri determinate de bunuri culturale care au caracter coerent și sistematic. Fiecare bun cultural constituie un caz specific și fiecare la rândul său se integrează în ansambluri cu caracter de serialitate și de relativă repetabilitate. Ansamblurile la rândul lor sunt cazuri ale unor proceduri și tehnici generale.

Proceduri de datare, zonare, de atribuire se bazează pe investigații cu caracter complex, sprijinite de sisteme de referință, iar fiecare cercetare se adaugă sistemului. Problema rămâne aceea a vitezei, calității și nivelului cu care noua informație intră în circuitul științific. Deci primordiale sunt investigațiile în acest domeniu, apoi stabilirea standardelor și normelor de procedură tehnică, de cercetare. Pe măsură dezvoltării conservării și restaurării deosebit de important este și categoria formării specialiștilor. Buna pregătire a acestuia are capacitatea de sesizare, de relevare a datelor nou apărute pe parcursul procesului.

Activitatea de conservare-restaurare a bunurilor culturale s-a dezvoltat plecând de la niște nuclee mai vechi și nu lipsite de consistență. În cadrul ei cercetarea și investigația au căpătat un avânt deosebit și pe măsură ce fundamentarea lor științifică s-a dezvoltat, cantitatea de date și informații a crescut. Astăzi putem vorbi în acest domeniu de analize la ceramică și metal tip 3D; la textile din urma lăsată de fibrele

unei țesături pe un fragment ceramic putem reface tehnologia broderiei bizantine sau modul de țesere în epoca romană; la piatră – locul de extracție a materialului din care sunt executate statuile și nu numai.

Selectarea bunurilor culturale mobile și includerea lor în lista bunurilor propuse pentru restaurare se face în funcție de starea de conservare, valoarea patrimonială și cerințele valorificării expoziționale.

Înainte de restaurare, bunul cultural mobil este cercetat din punct de vedere fizic, chimic și biologic în vederea stabilirii deteriorărilor, cauzelor, factorilor de deteriorare și a metodologiei de restaurare. Corelarea rezultatelor și raportarea acestora la evoluția tehnologiilor trebuie să conducă și la rezolvarea unor probleme de date și autentificare.

Analizele trebuie să se efectueze, pe cât este posibil, prin metode nedistructive sau microdistructive care nu afectează integritatea bunului cultural mobil. După finalizarea cercetării, bunul cultural mobil se trimite, împreună cu documentația, la laboratorul de restaurare pentru stabilirea metodologiei de restaurare. Restauratorul întocmește dosarul de restaurare pe care îl prezintă, împreună cu bunul cultural mobil, comisiei de restaurare. Aceasta este stabilită de către conducătorul instituției, se compune din personal de specialitate acreditat conform legii și factori de decizie (directorul instituției, membri ai consiliului științific, șeful laboratorului de restaurare). Ea analizează, avizează și aprobă metodologia de restaurare și asigură recepția finală a lucrărilor. Hotărârile comisiei de restaurare sunt obligatorii. Prin aprobarea dată, comisia de restaurare răspunde solidar cu restauratorul, în condițiile legii, în ceea ce privește corectitudinea diagnosticului și a metodologiei de restaurare. Responsabilitatea aplicării corecte a metodologiei aprobate revine în totalitate restauratorului².

Pe timpul efectuării lucrărilor de restaurare se interzic:

a) modificarea metodologiei de restaurare aprobate;

b) întreruperea metodologiei de lucru în mod arbitrar.

c) modificările metodologiei de restaurare sunt permise numai cu aprobarea comisiei de restaurare.

Toate intervențiile la care este supus bunul cultural mobil se consemnează în documentația de restaurare, care cuprinde:

a) fișa de evidență;

b) fișa de conservare;

c) documentația restaurărilor anterioare;

d) documentația de investigații;

e) documentația foto înainte, în timpul și după restaurare;

2. Norme de Conservare-Restaurare a patrimoniului mobil, HG 1546/2003.

- f) metodologia de restaurare;
- g) procesul-verbal al comisiei de restaurare;
- h) jurnalul de restaurare.

Restaurarea bunurilor culturale mobile se efectuează numai de către restauratori acreditați conform legii, în cadrul organizat al laboratoarelor și atelierelor de profil acreditate potrivit legii.

De-a lungul anilor întocmirea documentației de specialitate a avut urcușuri și coborâșuri. Situația s-a schimbat începând cu anul 1993, când au fost publicate *Normele de conservare*. Tot atunci a fost întocmită *fișa de conservare* tip, care a fost tipărită și distribuită în toate instituțiile muzeale din țară³.

Din păcate această situație nu se întâlnește și la *fișa de restaurare*. Din contră nu există nici o *fișă tip de restaurare*. Am întâlnit *fișa de restaurare* întocmită pe *fișa de conservare*, iar rubricile specifice acestui domeniu, au fost adăugate⁴. Încercări de a se realiza o *fișă tip* au existat încă din anii 1985. Marea majoritate a laboratoarelor lucrează în continoare pe o astfel de *fișă*, însă este cazul și Laboratorului de restaurare metal și ceramică al Muzeului Municipiului București unde s-a întocmit o *fișă de restaurare proprie*, în care rubricile corespund cu cele din cadrul *fișei* din anii 1985⁵. O altă situație întâlnită a fost aceea când în *fișa de conservare* era și *fișa de restaurare*⁶.

Așa cum am spus, restauratorii au început să folosească aparatură specializată printre se numără computerul și internetul, iar din această cauză aș dori ca într-un timp foarte scurt *fișa de restaurare* să poată fi descărcată on line, astfel încât aceasta să stea alături de *fișa analitică* și cea de *conservare*⁷. Menționez că în această *fișă* câmpurile pot fi micșorate sau mărite, iar ușurința cu care se lucrează este colosală. O ultimă precizare ar mai fi de făcut și anume că rubricile acestei *fișe* trebuie completate în funcție de natura materialului component al bunului cultural. Obiectele de natură organică vor avea un anume limbaj în completare, față de obiectele de natură anorganică. Nu putem spune la o carte că are atac coroziv, cum nu putem spune la o ferecătură din argint că are atac de xilofage.

3. La anexe există Fișa de conservare tip.

4. La anexe Fișă Muzeul din Brașov.

5. La anexe există fișele de restaurare de la diferite laboratoare din țară.

6. La anexe fișa de la Complexul Muzeal Moldova-Iași.

7. La anexe propunere de fișă de restaurare on line.

BIBLIOGRAFIE

- Norme de Conservare-Restaurare a patrimoniului mobil*, HG 1546/2003;
Florea Oprea, *Manual de restaurare a cărții vechi și a documentelor grafice*, editura MNLR, București, 2009;
Ioan Opreș, *Transmuseographia*, editura Oscar Print, București, 2000;
Idem, *Ocrotirea patrimoniului cultural-Tradiții, destin, valoare*, editura Meridiane, 1986.

SUMMARY

Restoration science in this century is still regarded in the history of Cinderella auxiliary sciences. There have been attempts in seconds. XX to achieve a form of national restoration type, but at present every specialist completes a health sheet of Cultural Property was taken from the laboratory where the preparation stage.

[illegible]

16. Materiale și tehnologii (structură, compoziție).		23. Anapneza obiectului	
17. Analize fizice	18. Chimice	19. Biologice	
20. Condițiile păstrării obiectului		24. Mențiuni speciale	
21. Aprecieri sintetice privind condițiile păstrării			
22. Restaurări - data și numărul dosarului (dosarelor)		25. Nr. clasă A-N	26. Data întocmirii
		27. Dia	28. Data întocmirii
		29. Fișă întocmită de	

Fișa de conservare tip

MUZEUL JUDEȚEAN SATU MARE

Secția

Colecția

Nr. inventar5

Nr. Curent

FIȘĂ DE RESTAURARE

Denumirea obiectului	Starea obiectului înainte de restaurare	Data începerii lucrării de restaurare
		Data terminării lucrării de restaurare
Locul descoperit	Starea obiectului după restaurare	Observații
Materialul din care este făcut	Metoda de restaurare aplicată	Materiale folosite
	Restauratorul	

Jurnalul lucrării	Fotografii Desene	
	Recepționat	La data de De către
	Fișa a fost întocmită	La data de De către
	Observații	

Fișa de restaurare Muzeul de Istorie Satu Mare

[illegible]

COMPLEXUL MUZEISTIC IAȘI
Secția de restaurare - conservare

Diagram illustrating the relationship between the number of squares and the number of rows. A single square is labeled 'a'. A horizontal row of ten squares is labeled 'b' through 'k'.

FISĂ DE RESTAURARE

Nr. _____

Denumirea obiectului: <i>Carte, paravolul și acatistul Sf. Haralambie "</i>		Nr.	nou
Materialul și tehnica de confecționare: <i>Tipăritură, h. industrială, cer. tipografică</i>		de inv.	vechi
Intervenții anterioare: <i>urmele unor restaurări empirice</i>		Fișă	Nr.
		stampilă	Cod
Starea obiectului înainte de restaurare: <i>hârtia îngălbenită, fragilă, pată scârțoasă</i>		Cod filmotecă:	
<i>1. degradată prin pierderea agentului de îndesire + galării și</i> <i>gaurile 2lor. i. partea câmbi: depoz. de 70 de care, pe care s-a</i> <i>analize efectuate:</i>		Foto înainte de restaurare	
Rezultatul analizelor	Data	Diagnostic	
Material		Hârtie ind. postch.	
Liniu de Apă		—	
Fabricație		INDUSTRIALĂ	
FILIGRAN		—	
Natura og. de îndesire		COLOFONIU	
Temp de UDARE		t _u = 70°	
grad de îndesire		g = 3mm/3 - 1/2 mm	
CERNELURI NEGRE		carofici + murele	
pH-ul		pH = 5,5 - 6,0	
Redactorul fișei:		Data: 28 Iulie 2003	

Fişa de restaurare Complexul Muzeal Moldova Iasi

Muzeul Agriculturii Slobozia
Laboratorul de Restaurare

FIȘĂ DE RESTAURARE Nr.

[illegible]

Fișa de restaurare Muzeul Agriculturii Slobozia

[illegible]

MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE BUZĂU		Secția _____							
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 2px 5px;">Nr. crt.</td> </tr> </table>	Nr. crt.	<h2 style="margin: 0;">FIȘA DE RESTAURARE</h2>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="2" style="padding: 2px 5px;">Nr. inventar</th> <th style="padding: 2px 5px;">Indice</th> </tr> <tr> <td style="padding: 2px 5px; text-align: center;">vechi</td> <td style="padding: 2px 5px; text-align: center;">nou</td> <td style="padding: 2px 5px;"></td> </tr> </table>	Nr. inventar		Indice	vechi	nou	
Nr. crt.									
Nr. inventar		Indice							
vechi	nou								
Denumirea obiectului	Starea obiectului înainte de restaurare :	<div style="border-bottom: 1px solid black; padding-bottom: 5px;">Data începerii lucrării de restaurare</div> <div style="border-bottom: 1px solid black; padding-bottom: 5px;">Data terminării lucrării de restaurare</div>							
Locul descoperirii	Starea obiectului după restaurare :	Observații							
Materialul din care este făcut obiectul	<div style="border-bottom: 1px solid black; padding-bottom: 5px;">Metoda de restaurare aplicată :</div> <div style="border-bottom: 1px solid black; padding-bottom: 5px;">Restauratorul :</div>	Materiale folosite							

Jurnalul lucrării :	Fotografii, desene :								
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 40%; padding: 2px 5px;">Recepționat</td> <td style="padding: 2px 5px;">La data de</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px 5px;"></td> <td style="padding: 2px 5px;">De către</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px 5px;">Fișa a fost înlocuită</td> <td style="padding: 2px 5px;">La data de</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px 5px;"></td> <td style="padding: 2px 5px;">De către</td> </tr> </table>	Recepționat	La data de		De către	Fișa a fost înlocuită	La data de		De către
Recepționat	La data de								
	De către								
Fișa a fost înlocuită	La data de								
	De către								
	Indicații pentru conservarea ulterioară :								

Fișa de restaurare de la Muzeul Jud. de Istorie Buzău

MUZEUL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

Bd. I.C. Brătianu nr. 2, sector 3, București, 030174, ROMÂNIA

Tel.: 021.315 68 58; 021.313 85 15 - Fax: 021.310 25 62, e-mail: mmb@muzeebucurestiului.ro, www.muzeulbucurestiului.ro

Trezoreria Statului Sector 3, CONT RO75TREZ7035010XXX000124, Cod fiscal 4221217

Fișa de restaurare nr...../.....

Denumirea obiectului Inventar	Material	Proveniență	Nr.
----------------------------------	----------	-------------	-----

Descriere:

Stare de conservare:

Intervenții anterioare:

Investigații (analize, fotografii, radiografii): Anexe

Concluzii - diagnostic:

Propuneri de tratament:

Descriere lucrări de restaurare:

Concluzii după restaurare, Stare de conservare, Observații:

Restaurarea terminată la data de.....

Fișă întocmită de

Semnătura.....

Fișa de restaurare „Tip”